

Nr 27.

Av herr **Linderot m. fl.**, om nya direktiv för socialvårdskommittén m. m.

Under de senaste årtiondena ha genomförts en del socialpolitiska reformer, vilka syftat till att utan vanligt fattigvårdsförfarande tillförsäkra envar samhällsmedborgare rätt till ekonomiskt stöd från samhällets sida under vissa bestämda i lag angivna förutsättningar.

Som exempel på olika slag av stat och kommun helt eller delvis finansierade officiella eller halvofficiella stödformer kunna nämnas:

folkpension, kommunala pensionstillskott, pensionärshem, invalidunderstöd, blindhetsersättning, barnavård, bidragsförskott, barnbespisning, bidrag utan fattigvårdskaraktär till folkskolebarn, moderskapspenning, mödrahjälp, barnrikehus, hemhjälpverksamhet, semesterunderstöd, arbetslöshetsförsäkring, kontantbidrag vid arbetslöshet, sjukkasseverksamhet, familjebidrag, olycksfallsförsäkring, folktandvård, dispensärverksamhet, fångvårdsstyrelsens understöd åt verksamhet för frigivna fångar, skyddsvärnet, stadsmissionen och livsmedelsrabatter.

De viktigaste av de nämnda socialhjälpsgrenarna ha sin särskilda organisation, centralt och lokalt.

Situationen på detta område har genom denna utveckling blivit alltmer komplicerad. Verksamheten i de olika socialhjälpsgrenarna följer inte vare sig organisatoriskt, ekonomiskt eller i fråga om grunderna för beviljandet av hjälp några enhetliga principer. Det hela utgör ett sammelsurium av försäkringsverksamhet, bidrag som lagstadgad rätt, behovsprövning, normerad behovsprövning och välgörenhet. Tillsammansaget likna socialhjälpståtgärderna en labyrinth, i vilken såväl socialvårdarna som de vårdbehövande irra omkring. Det enda alla de olika socialhjälpsgrenarna ha gemensamt är, att *ingen av dessa var för sig garanterar existensminimum åt sitt speciella klientel*. Därför ha alla de nämnda socialpolitiska åtgärderna tillsammans tagna icke förmått att i nämnvärd mån ersätta fattigvårdsförfarandet med dess behovsprövning, återbetalningsskyldighet, fattigvårdsprocesser och all den godtycklighet som följer när myndigheterna, utgående från sina subjektiva uppfattningar om det individuella hjälpbehovet, bestämma hjälpen till såväl dess art som omfattning.

Det var alltså i och för sig en absolut nödvändig åtgärd som vidtogs år

1938, när socialvårdskommittén tillsattes och denna tilldelades följande fyra huvuduppgifter:

- 1) Revision av fattigvårdslagen, vilken revision i vissa delar kunde antagas komma att beröra även barnvårdslagen.
- 2) Granskning av lagstiftningen rörande såväl socialförsäkringen som övriga socialpolitiska stödåtgärder, framför allt ur synpunkten av dess effektivitet och tillräcklighet.
- 3) Samordnande i görlig mån av socialvårdens olika grenar.
- 4) Omprövning av socialvårdsutgifternas fördelning mellan stat och kommun.

Socialvårdskommittén har under de gångna åren gjort en hel del utredningar och sammanställt värdefullt material, men resultatet av dess arbete vittnar knappast om några djärvare grepp på problemen inom socialvården. Det första betänkandet innehöll en granskning av klientelens sammansättning på ålderdomshem och andra anstalter. Som nr 2 kom en statistisk undersökning rörande nyanslutningen till de statsunderstödda sjukvårdskassorna. Nr 3 var en undersökning rörande fattigvårdsklientelens frekvens på sjukhus. Nr 4 behandlade barnvårdsfrågan och bidragsförskotten, nr 5 statistisk undersökning rörande barnhemmen, nr 6 socialvårdens organisation, nr 7 förslag till lag om allmän sjukförsäkring, nr 8 kostnadsberäkningar för sjukförsäkringen, nr 9 förslag om barnhems- och fosterbarnsvård och nr 10 förslag till lag om folkpensionering.

Organisationsbetänkandet av år 1942 kallades för principutlåtande. Egentligen innebar förslaget ingenting annat än att man skulle skapa så kallade socialvårdskommuner, d. v. s. att landets små kommuner skulle slå samman sin socialvård och på så sätt få större och mera arbetsdugliga enheter. Förslaget möttes av motvilja från nästan alla håll och resulterade endast i att man år 1943 tillsatte en ny kommitté för att utreda den kommunala indelningen överhuvud taget. Denna kommitté sade sig kunna slutföra sitt arbete om nyindelningen av kommunerna under en mycket kort tidrymd, men först i oktober 1945 lade kommittén fram sitt principiella förslag.

En förutsättning för ett fullföljande av de av socialvårdskommittén utlagda planerna på en reformering av fattigvårdslagstiftningen är en ändrad kommunindelning. Ett genomförande av en ändrad kommunindelning kommer säkerligen att ta mycket lång tid i anspråk. Skall centraluppgiften i socialvårdskommitténs åligganden, en reformering av fattigvårdslagstiftningen, på grund därav tillåtas förbli olöst under oöverskådlig tid?

1944 års viktigaste förslag på socialpolitikens område var socialvårdskommitténs betänkande om obligatorisk sjukförsäkring. Socialvårdskommittén lade i detta upp hela frågan om sjukförsäkringen efter den gamla arbetarförsäkringens mönster, bara med den skillnaden att avgifterna inte helt skola bäras av den försäkrade, utan att staten skulle bidra med i vissa fall ända

upp till 75 procent av kostnaderna. Förslaget gjordes onödigt komplicerat. Genomfört skulle det komma att kosta 20 à 25 miljoner kronor om året **enbart** i förvaltningskostnader. Dessutom led förslaget av samma brister som så ofta annars, nämligen att beloppen inte garanterade en sjuk människa hennes uppehälle.

Detta förslag har nu stötts och blötts av många olika instanser, och socialdepartementet har t. o. m. sett sig föranlåtet att skicka ut ytterligare två **alternativ** till en obligatorisk sjukförsäkring, med delvis andra utgångspunkter än vad socialvårdskommittén föreslagit.

Vad socialdepartementet alternativt föreslog var att man skulle bryta ut hela sjukhusvården och sjukvården ur den försäkringsmässiga delen och göra den fri och allmän för alla och att alla medborgare med sina skatter skulle bidra till kostnaderna. Detta vore ett steg i rätt riktning. Dessutom lade man fram två alternativ till sjukpenningsförsäkring. I det ena behöll man den försäkringsmässiga karaktären, men inskränkte sjukpenningsklasserna till 6 i stället för 20, vilket skulle innebära en stor förenkling. Dessutom föreslog man avgiftsindrivningen lagd på skattsedlarna på samma sätt som folkpensionsavgifterna. Det andra alternativet innebar att alla medborgare skulle tillförsäkras en minimistandard och att sjukpenning inte längre skulle vara en ersättning för inkomstbortfall, utan att staten i stället skulle garantera att varje sjuk människa fick en viss minimistandard, oavsett vilka inkomster hon tidigare haft. Det senare alternativet har många fördelar och skulle med några justeringar kunnat bli acceptabelt och kunde även ha infogats i ett radikalt socialvårdsprogram.

Nu har emellertid, enligt vad som meddelats i pressen, ett förslag om obligatorisk sjukförsäkring utarbetats i socialdepartementet, enligt vilket den ekonomiska hjälpen skulle bli 3:50 kronor om dagen, jämte 2 kronor i hustrutillägg och 1 krona för varje barn. Dagersättningen skall byggas på med frivillig försäkring. Avgiften för den obligatoriska sjukförsäkringen blir 18 kronor om året.

Även i fråga om sjukförsäkringen skulle det alltså bli så, att man utformar den enligt försäkringslinjen, och den ekonomiska hjälpen blir av så ringa storleksordning, att medellösa sjuka även i fortsättningen bli hänvisade till fattigvården. Vad nytta göra under sådana förhållanden de stora reformerna? Inte kunna reformer av detta slag eliminera den otrygghetskänsla, under vilken folkflertalet lever.

Nu har socialvårdskommittén även lagt fram förslag till ny lag om folkpensionering. Socialvårdskommitténs förslag skulle genomfört betyda en god förbättring för folkpensionärerna, men även beträffande detta gäller anmärkningen, att socialvårdskommittén, när den sysslar med reformer av enskilda grenar av socialvården, icke avväger förslagen om beloppens storlek med avsikt att besvara frågan: »Vad erfordras för ett godtagbart existensminimum?» med påföljd att förhållandena i stor utsträckning måste bli vid

det gamla även efter antagandet av en ny lag om folkpension, med fattigvårdsbidrag efter behovsprövning som påbyggnad till folkpensionerna. Vidare är förslaget utformat enligt försäkringslinjen, och en dryg del av kostnaderna är lagd på kommunerna, bakom vilket ligger beräkningen att kommunerna skola hålla statens utgifter nere genom att de av egennyttiga skäl eller av ekonomiskt tvång bringas att utöva en skärpt behovsprövning. Intet av det nämnda i reformförslaget utgör något nytt, allt blir i dessa stycken vid det gamla.

Framför allt anse vi oss icke kunna godtaga följande principiella ståndpunktstaganden och arbetshypoteser från socialvårdskommitténs sida:

1. Det finns i de från socialvårdskommittén hittills avgivna betänkandena ingenting som tyder på att kommittén, i enlighet med för denna gällande direktiv, vid sitt arbete siktar till ett samordnande i görligaste mån av socialvårdens olika grenar. Kommittén förklarar tvärtom i sitt organisationsbetänkande: »Med hänsyn till den hittillsvarande utvecklingen och erfarenheterna på socialförsäkringens område inom vårt land har sålunda kommittén nu utgått från att denna verksamhet bör utbyggas genom särskilda organ för de skilda socialvårdsgrenarna».

Socialvårdskommittén har lagt fram ett organisationsförslag utan att den ens själv tycks ha gjort klart för sig, än mindre klargjort för andra, vart man ytterst syftar till i organisatoriskt avseende. Kommitténs principutlåtande är ett skal utan kärna. En av socialvårdskommitténs huvuduppgifter skulle vara att centralisera och förenkla socialvården. Den har åsidosatt detta och i stället i ett snigelaktigt tempo producerat reformförslag, i vilka man utgår ifrån att de nuvarande olika hjälpformerna skola bibehållas och fortsätta att verka i något uppputsat skick.

2. Socialvårdskommittén bygger sina viktigaste delreformförslag på försäkringslinjen. Kommittén erkänner i sitt betänkande att »man kan väl tänka sig, och åtskilliga skäl tala för att försäkringsformen ersättes med ett system av direkta understöd, vilka utgå efter bestämda normer och utan den fria behovsprövning, som karakteriserar fattigvården», att »ur rent principiell synpunkt kan det således icke vara något att erinra mot att det allmänna efter dylika grunder lämnar understöd vid sjukdom och arbetslöshet eller då andra liknande orsaker föranlett uppkomsten av ett hjälpbehov» och att »om understödsverksamheten bedrivs med allmänna medel utan anlitan-
de av försäkringsformen, befrias de ekonomiskt svagare befolkningsgrupperna från att erlægga försäkringsavgifter, och kostnaderna få i sin helhet bäras av alla medborgare efter skatteförmåga». Men efter detta riktiga resoneringe slår kommittén en logisk kullerbytta och anför att »den omständigheten, att även ekonomiskt svagt ställda medborgare skola betala en del av försäkringskostnaderna, utgör icke något principiellt skäl mot försäkringslinjen». Därmed har kommittén för sig utstakat försäkringslinjen som framgångslinje,

den har redan hunnit avlämna två förslag, utformade enligt denna princip (obligatorisk sjukförsäkring och folkpensioneringen), och den har därtill signalerat ytterligare två sådana förslag (obligatorisk arbetslöshetsförsäkring och olycksfallsförsäkring).

3. Till frågan om huvudmannaskapet för socialhjälp anför socialvårdskommittén först följande starka skäl för dess överflyttande på staten:

»Kravet på fattigvårdens överflyttande till staten kan enligt kommitténs mening icke avvisas av principiella skäl. Såsom tidigare anförts förutsätter kommittén, att en sådan socialvårdsgren har en uppgift att fylla även i ett reviderat socialvårdssystem. Principiellt sett är en hjälpform av denna universella natur utan tvivel en statsuppgift, och ett system med staten som huvudman för densamma skulle i olika avseenden innebära betydande fördelar. Socialhjälp skulle kunna utgå efter enhetliga normer och icke vara beroende av kommunens finansiella ställning och den inom olika kommuner växlande uppfattningen om hjälpens omfång. De för den enskilde och kommunerna besvärande hemortsrättsbestämmelserna skulle bli överflödiga, och ur kommunernas synpunkter skulle en fullständig utjämning av socialhjälpkostnaden ernås. De olikheter, som framträdde vid behandlingen av hjälpfall bland kommunens egna medlemmar och hjälpsökande med hemortsrätt i andra kommuner, skulle elimineras. Slutligen skulle därigenom skapas möjligheter för en rationalisering av anstaltsvården.»

Men efter att ha anförts detta resonerar kommittén hit och dit och anför därvid argument, som väga lätt mot de starka skäl som kommittén själv anför för ett överflyttande av huvudmannaskapet till staten, varefter det framhålls att »det finnes därför enligt kommitténs mening ingen annan väg att gå än att i princip behålla primärkommunerna som huvudnämnd för socialhjälp och barnavård.»

Som ett argument mot tanken på staten som huvudman för socialvården anför kommittén, att »hur än kontrollen ordnades, skulle kostnaderna för socialhjälp komma att mycket kraftigt ökas utan att garantier finnes för att motsvarande fördelar skulle uppkomma för de hjälpbehövande.» Hur kan socialvårdskommittén anföra ett sådant argument utan att som jämförelsematerial förebbringa en utredning om kostnaderna för den nuvarande splittrade socialvården?

Vi citera ur en artikel av Birger Gårdstedt i tidskriften Tiden nr 4 år 1945:

För den obligatoriska sjukförsäkringen skulle under år 1947 enligt socialvårdskommitténs beräkning sjukvårdskostnaderna uppgå till 20 milj. kr. för att utbetala 162,5 milj. kr. till hjälpbehövande och insamla och bokföra 116 milj. kr. i avgifter. En oerhört stor tjänstemannakår kommer att behövas för denna försäkring; i varje lokalsjukvård, d. v. s. inom de flesta kommuner, kommer som regel att behövas minst en tjänsteman. I ovannämnda förvaltningskostnader ingår icke kostnaderna för den statliga tillsynen; kommittén har endast konstaterat att de arbetsuppgifter, som omhänderas av pensionsstyrelsens sjukvårdsbyrå, måste uppdelas »på flera byråer»; kommunernas förvaltningskostnader för indrivning av icke erlagda

avgifter och arbetsgivarnas kostnader för innehållande av avgifter ingår ej heller. Pensionsstyrelsen anser att socialvårdskommitténs ovan återgivna beräkning om 20 milj. icke är tillförlitlig utan bör ändras till lägst 25 milj.

Några beräkningar angående administrationskostnaderna för en obligatorisk arbetslöshetsförsäkring finns icke tillgängliga. Under år 1942 uppgick de erkända arbetslöshetskassornas förvaltningskostnader till 2,2 milj. kr. för att utbetala understöd med 9,5 milj. kr. och insamla avgifter med samma belopp. I nämnda förvaltningskostnader ingår icke kostnaderna för den statliga tillsynen och för den offentliga arbetsförmedlingens befattning med arbetslöshetsförsäkringen. I ett stort antal fall måste också vederbörande hos kommunala organ söka kompletterande hjälp.

För olycksfallsförsäkringen är förvaltningskostnaderna ungefärligen 6 milj. kr och för folkpensioneringen 5 milj. kr.

Om socialvårdskommitténs socialvårdssystem accepteras av statsmakterna synes sålunda enbart administrationskostnaderna för socialförsäkringar komma att uppgå till omkring 40 milj. kr. Sedan tillkommer administrationskostnader för »socialhjälpen» med kanske 10 milj. kr.

Man förstår socialvårdskommitténs sekreterare, när han i ett nyutkommet bokverk slutar en artikel, vari socialvårdskommitténs förslag angående socialvårdens utformning beröres, med att säga att »en viss sannolikhet torde finnas för att dess administrativa apparat i vissa delar så småningom befinnes vara en överflödig reminiscens från socialvårdens genombrottsår samt att en förenkling av organisationen kommer att ske.» Det är verkligen det minsta man kan säga om ett socialvårdssystem, där man t. ex. föreslår att för en sjukförsäkring ett nytt register skall uppläggas för flertalet medborgare, trots att man avser att bibehålla dels det nuvarande socialregistret i varje kommun, dels pensionsstyrelsens register över samtliga invånare över 16 år, dels och riksförsäkringsanstaltens register över landets 750.000 arbetsgivare.

Det blir emellertid betydligt svårare att om några år rationalisera socialvårdsorganisationen om man först byggt upp en jättelik administrationsapparat för en obligatorisk sjukförsäkring än om man nu gjorde ett förslag till ett socialvårdssystem med rimliga administrationskostnader.»

Den citerade artikelförfattaren har här gjort ett försök att beräkna förvaltningskostnaderna för sjukförsäkringen, arbetslöshetsförsäkringen, olycksfallsförsäkringen och folkpensioneringen och kommit till ett belopp av omkring 50 milj. kr. Lägg till detta förvaltningskostnaderna för alla andra socialvårdsgrenar, vilka förutom de nämnda och förutom fattigvården uppgå till över 20-talet. Beräkna kostnaderna för arbetskraft och övriga förvaltningsutgifter för de centrala myndigheter, som helt eller delvis syssla med socialvårdsbestyr. Lägg till detta lokalorganens kostnader i form av sammanträdesarvodet, tjänstemannalöner och lokalhyror. Uppskatta därtill värdet av den arbetskraft som förslösas av dem som i tjänst hos välgörenhetsorganisationer av olika slag, i många fall med medel som anslagits av samhällsliga organ, privat bedriva socialvård vid sidan av samhällets socialvård och som kunna finna marknad för sin arbetskraft på detta område endast så länge som samhällets socialvård brister i effektivitet. En sådan utredning borde socialvårdskommittén ha påbörjat då den tillsattes, så hade kommit-

tén säkerligen vid det här laget varit mogen att böja sig för sina egna förnuftiga argument för att staten bör bli huvudman för socialvården.

4. Socialvårdskommittén har nu arbetat i åtta år utan att ännu ha kommit fram ens till något förslag i den för socialvårdsklientelet mest brännande frågan: *revision av fattigvårdslagstiftningen*.

Det förefaller som om chefen för socialdepartementet inte skulle vara överens med socialvårdskommitténs principer. På detta tyder socialdepartementets snabba och osedvanliga åtgärd att korrigera socialvårdskommitténs förslag i fråga om den obligatoriska sjukförsäkringen. Vidare tillsatte chefen för socialdepartementet år 1941 befolkningsutredningen, vilken vid sidan av socialvårdskommittén sysslat med sådana socialvårdsfrågor som »bidrag till förebyggande mödra- och barnavård», »besparingsmöjligheter beträffande moderskapspenning», »vissa socialpolitiska åtgärders betydelse för befolkningens levnadsförhållanden», »omfattningen och kostnaden av socialvården efter 1930 med särskild hänsyn till befolkningspolitiska åtgärder», »socialvårdspolitikens inverkan på inkomstbildningen och inkomstfördelningen», »införandet av moderskapsförsäkring» och »införandet av barnbidrag». Samtidigt har socialvårdskommittén sysslat med sådana hithörande frågor som »undersökningar för översyn av lag angående förskottering av underhållsbidrag till barn», och den har signalerat förslag om »obligatorisk moderskapsförsäkring».

Det råder virrvarr i vårt land inte bara beträffande de olika sociala hjälpåtgärderna utan även beträffande utredningar för att förenkla, effektivisera och förbilliga dessa.

Vi tro att riksdagen nu bör vara mogen för att, i syfte att förhindra att de pågående utredningarna ännu mera förvärra läget och skapa ytterligare kaos på socialvårdens område, uttala sin mening om efter vilka principiella framgångslinjer socialvårdens reformering bör ske. Vi föreslå i detta stycke följande:

A. Staten eller kommunen som huvudman för socialvården.

För att överhuvud taget nå fram till en enhetlig linje i socialvårdens framtida organisation måste i första hand ett avgörande träffas om i fortsättningen staten eller kommunen skall ansvara för socialvården. Det nuvarande systemet med båda parter som ansvariga för hjälpverksamheten bland nödställda medborgare är föga tillfredsställande. Den tekniska apparaten blir onödigt dyrbar och komplicerad, och framför allt när det gäller kommunerna blir deras bedömning av de olika hjälpbehoven skiftande. När kommunerna ansvara för att behoven avhjälpas blir den enskilde medborgaren dels avhängig av det ekonomiska läget i kommunen och dels av de beslutande

de organens större eller mindre generositet när det gäller understöden. Den enskilde blir helt beroende av vad exempelvis en fattigvårdsstyrelse anser tillhöra livets nödtorft. I många kommuner kan detta innebära att en understödstagare får leva på en dräglig standard och i andra att han hålles vid eller under svältgränsen. De nuvarande statliga hjälpformerna ha den fördelen att bidragen äro normerade och att det i lag är fastställt hur stor summa vederbörande har rätt att få om vissa villkor uppfyllas. Principen är riktig även om man sedan kan göra många andra invändningar mot beloppens storlek och villkoren för deras erhållande. Såsom fattigvårdsstyrelserna landet runt arbeta är den s. k. fria individuella behovsprövningen för den enskilde ett lotterispel utan att han någonsin kan vara säker på om hans nödvändiga behov komma att täckas.

Nackdelen med den nuvarande statliga hjälpverksamheten är att den är så splittrad och förekommer i så många olika former utan att hjälpåtgärderna var för sig kunna göra anspråk på att avhjälpa hela behovet. Ofta tjänstgöra dessa bidrag endast som ett underlag för ett fattigvårdsunderstöd. En nödställd familj, som helt är beroende av samhällets hjälp, blir på så sätt föremål icke endast för en hjälpform, utan får anlita både tre och fyra olika organ för att täcka omkostnaderna för familjens nödtorftiga uppehälle.

Om man gör sig mödan att närmare tänka sig in i vad vår nuvarande socialvård i tekniskt avseende innebär för den enskilde och i förvaltningskostnader för samhället måste man inse att rådande förhållanden äro både ineffektiva och bedrövliga.

Det enda rationella är att man genomgående erkänner principen att staten skall garantera den enskilde medborgaren trygghet mot nöd.

Kommunerna kunna icke längre anses lämpliga att handhava den sociala omvårdnaden, de förmå helt enkelt inte att sköta en effektiv socialvård. Men staten kan i sin tur överlämna åt kommunerna att vara de lokala förvaltningsorganen, som leda och övervaka det socialvårdande arbetet och verkställa utbetalningar., Ingenting hindrar att kommunernas lekmannainflytande bibehålles i samma utsträckning som tidigare, så att samhället icke går miste om den värdefulla tillgång, som det kommunala livet och arbetet faktiskt är. Redan nu är kommunernas ekonomiska handlingsfrihet starkt beskuren, och det ena viktiga området efter det andra har tagits bort från kommunernas bestämmanderätt och överlämnats åt staten. Dessa små enheter kunna inte lösa problem, som äro hela rikets angelägenheter. Detta är en utvecklingstendens som är genomgående och som obönhörligt fortskrider. Socialvården är också en så viktig del i samhällslivet att den icke får överlämnas åt kommunerna att skötas efter eget gottfinnande. Vi måste i framtiden försöka att tillvarataga och tillgodogöra oss det värdefulla, som finns i den kommunala självstyrelsen, men inte låta hindra oss att utnyttja de bättre möjligheter staten har att ordna i stort för sina medborgare. En lämp-

lig arbetsfördelning på detta område mellan stat och kommun blir inte svår att genomföra, då staten bär hela ansvaret och övervakar att socialvården blir effektiv.

Om kommunerna i fortsättningen skulle ansvara för någon del av socialvården måste hemortsrättsbestämmelser i någon form bibehållas med allt vad det innebär av olika svårigheter och kostnader. Den enda förnuftiga och ändamålsenliga lösningen på våra komplicerade socialvårdsfrågor är att man i första hand enar sig om att *staten skall ta hand om all socialvård*, vilket är förutsättningen för att socialvården skall kunna tillräckligt effektiviseras och erbjuda landets innevånare en nödvändig trygghet.

I andra hand måste man välja under vilka former staten skall utöva socialvården. När det gäller socialförsäkringsvägen, är det omöjligt och otänkbart att de enskilda individerna var för sig kunna betala sådana socialförsäkringsavgifter att enbart dessa avgifter skulle täcka kostnaderna för en tillräcklig socialhjälp vid alla de olika behov, som kunna inträda. Skall den enskilde bära försäkringen ensam, måste stora kategorier av människor uteslutas, som på grund av små inkomster aldrig komma att kunna betala premierna. Denna försäkringsform är sålunda helt utesluten.

Ett exempel som illustrerar hur en socialförsäkring kan byggas upp är folkpensioneringen, som är en obligatorisk försäkring och som omfattar hela svenska folket. Alla äro avgiftspliktiga och betala en bestämd avgift i samband med kronouppbörd. Ofta möter man den uppfattningen att folkpensioneringen är uppbyggd på medborgarens egenhändigt inbetalade avgifter, men detta är ett grovt misstag. Om en person under hela sin avgiftspliktiga ålder betalar in den högsta avgiften, alltså 20 kronor per år mellan 18—65 år, så blir den folkpension, som vederbörande försäkringsmässigt sett har rätt att erhålla vid 67 års ålder, endast 167 kronor pr år. Vad vi i dagligt tal mena med folkpensionen och den del, som har något värde för den enskilde åldringens ekonomi och försörjning, är den s. k. tilläggs pensionen. Den utbetalas efter en normerad behovsprövning och är ett rent statligt och kommunalt understöd, som finansieras genom skattemedel.

Den frivilliga sjukkasseverksamheten åtnjuter exempelvis ett betydande statsbidrag och likaså den frivilliga arbetslöshetsförsäkringen. I vår nuvarande organisation av socialförsäkringarna är det egentligen endast olycksfallsförsäkringen som i huvudsak bestrides av avgifter från arbetsgivarna och därmed skiljer sig från de andra formerna. De flesta andra hjälpformer, som man helt oegentligt kallar socialförsäkringar, bestridas helt av skattemedel. Så är t. ex. fallet med både barnbidrag, mödrahjälp och moderskapspenning.

I regel brukar man motivera förordandet av den socialförsäkringsform, som består i att den enskilde medborgaren själv genom synliga avgifter bidrager till försäkringskostnaderna, med att det är av stort värde att den enskilde får känslan av att själv ha gjort rätt för sig. Det anses ovärderligt

för medborgaren såväl som för samhället att illusionen om »självhjälp» upprätthålles. Man tror också att genom denna avgiftsform självansvaret stärkes. Hela denna motivering baseras på fiktioner och har redan lämnat det realistiska planet. Som så ofta annars i socialvårdsdiskussioner rör man sig här med moraliska och etiska obevisade begrepp och påståenden, som knappast ha någonting med verkligheten att göra. Det finns ingenting som visar att man inte kan uppnå precis samma effekt med andra metoder i socialvården.

Skall överhuvud taget en socialförsäkring få någon verklig effekt måste den göras obligatorisk, annars komma alltid de sämst ekonomiskt ställda i samhället att stå utanför försäkringen. Det måste alltså vara ett tvång för medborgaren att betala avgifter, och med nuvarande system är det lämpligast att detta i så fall sker i samband med kronouppbörderna. Dessutom måste man i en socialförsäkring även ha en graderad skala på avgifterna. Det är givetvis omöjligt för en lantarbetare att betala samma avgifter som en välavlönad tjänsteman. Denna form för avgiftsbetalningar har man t. ex. i folkpensioneringen, där man har en avgiftsskala mellan 6 och 20 kronor i årsavgift beroende på hur stora inkomster man har. Vid en granskning av de nuvarande och tänkta socialförsäkringarna kan man alltså fastställa att dessa finansieras till stor del av skattemedel, att de synliga avgifterna kunna betecknas som skatter, delvis av progressiv art, men att man icke vill erkänna eller låta den rena skattevägen dominera utan försöker efter bästa förmåga upprätthålla camouflaget med att det rör sig om försäkringsformer.

Ett av huvudönskemålen inom socialvården f. n. är att förenkla och förbilliga administrationskostnaderna, som nu tagit oroväckande proportioner. Ett trängande önskemål är därför ur denna synpunkt att finansieringen av socialvården helt och hållet sker genom skatter. Man kan tänka sig att hela vår socialvård finansierades genom att en viss procent av den taxerade inkomsten enligt en progressiv skala och automatiskt avsattes till en socialvårdsfond eller vad som kanske är ändå rationellare, att utgifterna för socialvården balanseras som en vanligt utgiftspost i statsbudgeten. Fördelen med detta sistnämnda förfaringsätt är att socialvårdens kostnader då inte behöva begränsas till det löpande inkomstunderlaget. Dessa förslag innebära endast en förenkling och litet större reda i administrationen.

Vi behöva inte nödvändigtvis ha ett 25-tal olika former för hjälp, och vi behöva inte ha lika många organ för att avhjälpa olika nödlägen. Det går bättre och blir både billigare och effektivare att ha ett enda organ för all socialvård, som man kan kalla *socialersättning*.

Att den enskilde medborgaren vid ett sådant system skulle känna mindre ansvar och få en ringare självkänsla än vid de direkta och synliga avgifterna till olika socialförsäkringar är en ren chimär. Huvudsaken är att en socialersättning icke uppfattas på samma förödmjukande sätt som de nu-

varande fattigvårdsunderstöden. Det kommer mycket snabbt att inväxa i det allmänna medvetandet att socialersättning är en rättighet och icke en nådegåva. Denna erfarenhet har man fått av de nuvarande statliga normerade bidragen. Vid dessa vidlåder i den allmänna uppfattningen ingen som helst känsla av förödmjukelse och skam, och allmänheten hävdar ofta att ett sådant bidrag är en medborgerlig rättighet och ingenting annat.

Överhuvud taget bör med all skärpa fastslås att varje medborgare vid behov har rätt att erhålla socialersättning och att det är statens skyldighet att ordna så att den enskilde individen och hans familj tryggas mot alla slag av nödtillstånd. Därav bör följa att den enskilde har skyldighet att när han har inkomster avstå en viss del av dessa till socialersättningen. Detta kommer automatiskt att medföra att vederbörande känner att han har rätt att erhålla hjälp när han behöver det utan att därför hans ansvarskänsla på något sätt rubbas.

I princip skulle ovan anförda innebära följande:

Staten tar hand om all socialvård och ansvarar för densamma, men ingenting hindrar att staten överlämnar en del arbetsuppgifter till kommunerna att skötas av dem.

Den form av socialvård vi här närmast tala om kan lämpligen kallas socialersättning och omfattar alla olika grenar av våra nuvarande understöd och försäkringsformer. Socialersättningen finansieras genom skatter.

Den enskilde medborgaren har rätt att erhålla socialersättning vid olika slag av inkomstbortfall — vid ålderdom, invaliditet, sjukdom, olycksfall i arbete, arbetslöshet, inkallelse till militärtjänst, graviditet eller andra inträffande situationer.

B. Socialersättningens innehåll.

En s. k. socialersättning skulle kunna träda i stället för vår nuvarande folkpensionering, invalidunderstöd, blindhetsersättning, barnbidrag, arbetslöshetsförsäkring, arbetslöshetsunderstöd, sjukpenningförsäkring, olycksfallsförsäkring, kommunala pensionstillskott och fattigvård, moderskapsförsäkring, mödrahjälp och familjebidrag.

I socialersättningen bör införas en s. k. *normerad behovsprövning*. Socialersättningen bör utgå dels i form av en *bostadsersättning* och dels i form av en *dagpenning* med *familjetillägg*.

Det är knappast möjligt att fastställa enbart en dagpenning, som täcker alla löpande utgifter för den enskilde. Det är t. ex. f. n. ofta en väsentlig skillnad på hyreskostnaderna för en bostad på landet och i en stor stad. För att nå fram till ett rättvist system är det därför nödvändigt att alltid avskilja bostadskostnaderna från dagpenningbeloppet. Bostadsersättningen kan maximeras, så att en högsta hyra för en hälsobostad i orten fastställs. Dagpenningens storlek skall vara så avpassad att den täcker utgifterna för

mat och löpande omkostnader. Det kan diskuteras om inte den normering, som förekommer i familjebidragen, är skäligen avvägd och efter vissa justeringar skulle kunna tjäna som norm för en *minimistandard*. Socialersättningen bör vara så avvägd att en människa skall kunna leva på den utan att fara illa och lida nöd. *Varje medborgare skall av staten garanteras en minimistandard.*

Det är givetvis en stor skillnad att under en kort tids sjukdom vara i behov av socialersättning eller att under en följd av år — kanske hela sitt framtida liv — vara tvungen att leva på socialersättning. Man borde därför överväga om inte dagpenningbeloppen efter en viss tid på 1 eller 2 år borde höjas och utgå med högre belopp för att motverka att levnadsstandarden fortsätter att sjunka. Detta inträder annars ovillkorligen när en medborgare under en lång tid tvingas att leva på en knappt tilltagen inkomst.

Man kan naturligtvis också bestämma olika dagpenningbelopp att utgå vid olika hjälpbehov. Det kan t. ex. förekomma att unga och sjuka människor äro i behov av ett större bidrag än andra grupper eller att de sjuka i vissa fall äro i behov av särskilt närande kost eller dyrbar diet. Här kan man naturligtvis framföra olika skäl för och emot både av humanitär och samhällslönande art.

Erfarenheterna från familjebidragsverksamheten visa tydligt att det i praktiken går mycket bra att genomföra en normerad behovsprövning som är lika för alla landets kommuner.

Om inkomsten bortfaller skulle varje medborgare i landet vara berättigad att erhålla socialersättning som räcker för att upprätthålla en viss *minimistandard*. Alla skulle betala efter förmåga till socialersättningen. Den förmånen en besutten människa i så fall får är vissheten om att om hans inkomstförhållanden eller förmögenhetsförhållanden ändras har han samma rätt som alla andra medborgare att få sin *minimistandard* tryggad.

Var inkomstgränsen skall gå eller vilken storlek beloppen skola ha i vår socialersättning blir en politisk fråga. Det kommer med ett sådant system överhuvud taget aldrig att bli svårt eller tungrott att ändra beloppens storlek, då det föreslagna socialersättningsystemet är synnerligen lätt att överblicka och landets beslutande organ utan längre utredningar kunna besluta om exempelvis förhöjningar av de utgående beloppen. I detta fall skulle man inte behöva vänta i årtal för att få en ändring till stånd. Dessutom följa inte de nackdelar som de normerade bidragen i regel medföra — nämligen att de äro orörliga och icke snabbt kunna anpassas efter penningvärdets förändringar. Man kan om man så önskar införa index och för varje år eller halvår besluta vilka belopp som skola utgå. Man kan effektivt gardera sig mot alla penningvärdesförsämringar.

I en socialersättning som skall garantera en *minimistandard* måste man räkna med familjetillägg avpassade efter familjernas storlek. Är det exempelvis mannen, som haft kontantinkomsterna och blir sjuk, måste givetvis

socialersättning utgå för hela familjen. I alla kända normeringar brukar hustrun ha ett mindre bidrag än mannen, men man borde här allvarligt överväga om inte bidragen borde göras lika för man och hustru med samma dagpenningbelopp oavsett vem av dem som svarat för kontantinkomsterna. Om man med minimistandard avser bostadskostnader samt en dagpenning, som avser att täcka utgifter för mat och dylikt, blir aldrig skillnaden så stor mellan en och två personer, som man försöker hävda i alla socialvårdens bidragsfrågor. Det skulle bidra till att skapa en önskvärd jämställdhet mellan könen.

Barntilläggen äro en annan fråga, som måste göras beroende av hur utvecklingen kommer att äga rum på barnbidragens område. Kommunistiska partiet föreslog i en motion till 1945 års riksdag kontantbidrag till alla barn. Befolkningsutredningen har nu signalerat att den inom kort kommer att framlägga förslag om barnbidrag och att man därvid kommer att följa principerna om att bidragen skola utgå utan behovsprövning och i form av kontanter. Skulle denna form av barnhjälp genomföras skulle detta utgöra en god påbyggnad på ett särskilt socialersättningsbelopp för barn, och man finge i så fall en ännu starkare garanti för att barnen alltid skulle hållas på en ordentlig standard även om föräldrarna förlorade sina arbetsinkomster.

I och med ett ordentligt genomfört socialersättningssystem med en garanterad minimistandard för alla behövande medborgare dyker det upp en del frågor, som man måste ta ställning till. En av dessa är frågan om försumliga familjeförsörjare. Man måste försöka skapa någon garanti för att försumliga familjefäder inte helt enkelt överge sin familj och överlåta åt socialersättningen att försörja dem. De lagar som finnas i giftermålsbalken och civilrätten måste alltjämt gälla i detta avseende. Socialersättning, som utgår till en familj, där fadern icke fullgör sina skyldigheter, skulle i så fall kunna betraktas som lån och bör kunna återkrävas. Med undantag av den ovillkorliga försörjningsplikten som åvilar föräldrar gentemot minderåriga barn borde all laglig försörjningsplikt avskaffas, och någon skyldighet för vuxna att försörja sina gamla föräldrar eller tvärt om skulle icke förekomma. Ej heller bör utbetald socialersättning medföra någon återbetalningsskyldighet utom i de fall då det rör sig om försumliga familjefäder.

Inga bestämmelser eller restriktioner i fråga om hemortsrätt eller mantalsskrivningsort böra kvarstå i den nya lagstiftningen. Medborgaren skall själv helt kunna bestämma över var han önskar bosätta sig och vistas. I den vanliga diskussionen om socialvårdsfrågor befarar man alltid att upphävandet av hemortsrättsbestämmelserna skulle medföra en icke önskad inflyttning till de stora städerna för att komma i åtnjutande av de förmåner, som storstadslivet erbjuder. Man har all anledning tro att det här ånyo rör sig om fiktioner och att det är ett rent antagande att upphävandet av hemortsrättsbestämmelserna skulle få sådana konsekvenser. Människor äro i regel alltför konservativa och bundna till sin vanliga miljö för att det i

större utsträckning skulle leda till någon folkomflyttning. Det bör också framhållas att grundlagens bestämmelse om att varje svensk medborgare har rätt att bosätta sig och vistas var helst han vill i riket även i praktiken slutligen borde tillämpas på socialvårdens område.

Socialersättningen skall inte på något sätt få medföra inskränkningar i den vanlige svenske medborgarens rättigheter eller rörelsefrihet eller på annat sätt få verka deklasserande eller diskriminerande. En medborgare, som har socialersättning, skall överallt och i alla sammanhang betraktas som en lika fullvärdig medborgare som alla andra.

Den medborgare som under sin produktiva ålder i mån av förmåga och i form av skatter bidrager till socialersättningen skall garanteras att han den dag, då han på grund av ålder, sjukdom, invaliditet, arbetslöshet eller vad annat som inträffar blir ur stånd att försörja sig, har rätt att erhålla medel till sitt uppehälle och att han har rätt att slippa umbärande och nöd. En minimistandard skall garanteras.

Någon frivillig statsunderstödd socialförsäkring behöver icke finnas i fortsättningen. Om den enskilde medborgaren önskar gardera sig ytterligare mot olika nödtillstånd får detta äga rum utan statsbidrag, och försäkrings-tagaren får själv bestrida alla med försäkringen förenade kostnader. Staten garanterar en minimistandard för alla medborgare. Vill den enskilde sedan för sig själv eller sin familj garantera en högre standard får han göra det själv och på egen bekostnad.

C. Socialersättningens organisation.

I varje kommun skall på parlamentarisk väg tillsättas en *socialnämnd*, som skall ersätta fattigvårdsstyrelse, pensionsnämnd och familjebidrag-nämnd. Socialnämnden skall även övertaga den del av arbetslöshetsnämndernas verksamhet som gäller beviljandet av arbetslöshetsunderstöd. De statsunderstödda sjukkassornas verksamhet skall likaså övertagas av socialnämnden och även övriga uppgifter, som tidigare åvilat andra organ som sysslat med socialersättning. Inom denna socialnämnd kan man sedan avdela vissa smärre delegationer, som arbeta med en viss sorts ärenden, för att få en sådan socialnämnd mer arbetsduglig.

Alla arbetsföra personer, vilka erhålla socialersättning, skola ha skyldighet att söka arbete genom den offentliga arbetsförmedlingen. De partiellt arbetsföra böra ägnas särskilt intresse härvidlag.

Olycksfall i arbete och yrkessjukdom skall av socialnämnden rapporteras till yrkesinspektionen, som man givetvis ytterligare bör effektivisera.

Utöver socialersättningens normerade bidrag bör det i varje kommun finnas en *rörlig sektor*, som icke är bunden vid de av staten utarbetade bestämmelserna och där eventuella bidrag kunna beviljas individuellt allt efter behov. Det är uteslutet att man i en lagstiftning med normerade belopp kan förutse alla de behov som kunna uppstå i en människas liv. Det kan

uppstå många situationer, där det även är ett samhällsintresse att en människas hjälpes på annat sätt än med normerade bidrag. Därför måste det inom varje kommun finnas möjligheter till hjälp och ingripande utöver socialersättningen. I denna rörliga sektor skola alla ansökningar om hjälp utöver de normerade bidragen tas upp till individuell prövning, och där böra fattas individuella beslut. I denna sektor innefattas exempelvis frågor om hjälp till självhjälp, det kan vara sanering av en hel familjs utrustning, speciella klädbehov, avbetalningsaffärer, som måste klaras, eller en hyresskuld som **måste** betalas för att undgå vräkning etc. Även den delen av socialvården borde helt bestridas med statliga medel. I denna fråga är man i regel ytterst ängslig för att om kommunerna fritt få förfoga över statliga medel, kommer ett oroväckande slöseri till stånd och att kommunernas sparsamhet och ekonomiska sinnelag enbart är att hänföra till att pengarna i kommunal hjälpverksamhet till syvende och sist alltid tas ur deras egen pung. Detta är återigen överdrivna farhågor, det finns ingenting som talar för att ett tillstånd som skulle gränsa till ekonomisk misshushållning skulle uppstå. Man får ju förutsätta att det är de mest aktningsvärda medborgarna i kommunen, som väljas att representera folket. Det vore att underkänna de kommunala förtroendemännens kvalifikationer om man av ängslan för de ekonomiska konsekvenserna icke skulle våga låta dem ansvara för denna uppgift. Det är emellertid nödvändigt att en sådan lätt anpassningsbar hjälpform finns som skulle kunna träda i stället för vår nuvarande fattigvård, men naturligtvis utan dess namn och rättsliga verkningar.

Hela den sociala verksamheten i kommunen bör och måste skötas av anställda och utbildade tjänstemän, den rörliga sektorn av särskilt kvalificerade sådana. Den rörliga sektorns tjänstemän borde även ägna sig mer åt den människovårdande verksamheten och lägga an på att verkligen vara sociala kuratorer för människor, som ha behov av det och som själva önska det. Socialersättningens utbetalningar böra kunna ske utan att vederbörande personligen på något sätt granskas eller nagelfaras. Man skall förete bevis på att man är berättigad till socialvård och därutöver ingenting. Det enklaste vore att varje ansökan om socialersättning åtföljdes av en personlig deklARATION på heder och samvete enligt fastställt formulär, och dessutom skulle vederbörande förete de bevis och handlingar som finnas tillgängliga, exempelvis åldersbetyg, sjukintyg, hyreskontrakt och debetsedel.

Erfarenheterna visa att de människor, som genom bedrägliga uppgifter försöka tillskansa sig ekonomiska fördelar, äro försvinnande få i jämförelse med alla dem som lämna korrekta och hederliga upplysningar. Men man måste säkerligen dock för att förhindra missbruk ha kontrollmöjligheter och göra bedrägerier straffbara. Viktigt är emellertid att vår nya socialersättningslag icke onödigt tynges med en massa restriktioner och kontrollåtgärder, som i regel endast få till följd att medborgaren känner sig kränkt av tillvägagångssättet.

I all vår sociallagstiftning finnes för närvarande en passus som diskriminerar vissa samhällsmedlemmar från att komma i åtnjutande av vissa förmåner. Detta gäller alkoholister, lösdrivare, straffade och andra medborgare som stå på sidan av det normala samhällslivet. Det vore önskvärt att man på den punkten reviderade uppfattningarna och i princip uteslöte alla sådana inskränkningar. Det kan vara ett samhällsintresse att vissa s. k. asociala personer inte kategoriskt stötas ut från samhällsgemenskapen, utan att även de finge känna sitt personliga värde när det gäller de sociala förmånerna. De asociala som äro i behov av specialbehandling måste naturligtvis erhålla sådan, men man bör akta sig för att redan från början utesluta vissa medborgare med rigorösa bestämmelser.

Vid sidan av socialersättning kommer hela sjukvårdsväsendet och anstaltsvården. Principiellt måste man fordra att staten övertar ansvaret helt även för dessa verksamhetsgrenar. Tendensen härtill fortgår ju också sedan flera år, och staten övertar en allt större del av kostnaderna. Att all sjukhusvård på allmän sal skall bli fri föreligger redan i förslag från socialdepartementet i samband med den påtänkta sjukförsäkringsreformen. Emellertid borde i den fria sjukvården även inrymmas fri tandvård. All annan anstaltsvård borde även övertagas av staten, ledningen och den lokala övervakningen kunna här liksom när det gäller socialersättningen handhavas av kommunerna eller landstingen. Till anstalterna kan man också räkna ålderdomshemmen. Samtidigt som staten övertar ansvaret för anstalterna får man också finna former för statens övertagande av inrättningarnas skulder och andra ekonomiska förpliktelser.

En av de springande punkterna i all effektiv socialvård är *bostadsfrågan*. Så länge denna fråga inte lösts tillfredsställande komma alla andra sociala åtgärder att bli mer eller mindre misslyckade. Kan man inte samtidigt med en minimistandard garantera att människovärdiga bostäder finnas tillgängliga för alla människor, blir effekten av en socialersättning knappast den önskade. Då man tydligen aldrig kommer att uppnå en tillfredsställande lösning av bostadsproblemet baserad på det privata initiativet, måste vi alltjämt fordra bostadsbyggande i statlig eller kommunal regi så att alla medborgare kunna erhålla en hälsobostad till ett hyggligt pris.

All bidragsgivning som äger rum genom de kommunala organen bör stå under tillsyn av ett särskilt inrättat statens organ, som skall ha till uppgift att följa kommunernas arbete och kontrollera att medlen användas på ett ändamålsenligt sätt. Det statliga tillsynsorganet bör tillse inte endast att kommunerna undvika att slösa, utan i lika stor utsträckning ha sin uppmärksamhet inriktad på att kommunerna inte äro för snåla och verkligen tillse att medborgarna få vad de skola ha och att deras rättigheter inte eftersättas.

Staten skall också ha en särskild besvärsinstans dit den enskilde kan

vända sig och få sitt fall prövat, om vederbörande anser att han inte fått sin rätt tillgodosedd.

Det statliga tillsynsorganet behöver granska socialersättningens normerade bidrag endast med hänsyn till bevisföringen; någon särskild beloppsgranskning behöver icke förekomma, då bidragen äro normerade. Endast när det gäller den rörliga sektorns arbete kan en mer ingående prövning vara påkallad; här måste man förorda en granskning inte endast av behovet av den begärda hjälpen utan också av bidragens storlek.

Genom det här skisserade förfarings sättet skulle hela vår socialvårdsapparat förenklas i hög grad. För den enskilde medborgaren skulle inga svårigheter uppstå att finna sig till rätta bland olika hjälpformer. Allmänheten skulle alltid bara ha ett organ att vända sig till. I administrationskostnader och förvaltningskostnader skulle en sådan socialersättning ställa sig betydligt billigare och bli effektivare. Alla kompetensstridigheter mellan tjänstemän och myndigheter skulle försvinna.

Vårt förslag kommer naturligtvis att mötas med det vanliga argumentet: »Det här låter nog bra, men det blir för dyrt, vi ha inte råd att betala.» Detta argument måste avvisas, det kan inte godkännas.

Med utgångspunkt från våra nationaltillgångar spelar det egentligen inte någon roll om våra åldringar, sjuka, invalider, arbetslösa och barn, i den mån de själva sakna tillgångar och inte genom sitt arbete kunna förvärva sådana, få sitt uppehälle bekostat av kommunerna, genom anhöriga och välgörenhetsorganisationer eller genom staten. På något sätt lever ju folk och drar sig fram även under nuvarande förhållanden. Varför skola inte då människor kunna få leva tryggare och bättre genom att staten med hjälp av samtliga medborgares ekonomiska bärkraft ansvarar för den enskilde medborgarens minimistandard, den dag då han själv inte förmår det?

En stor besparing komma vi också att göra genom förbilligade administrationskostnader, en summa som i så fall i stället kan komma den behövande medborgaren till godo. Vad en socialersättning kommer att medföra i ökade kostnader kommer mer än väl att uppvägas av de fördelar den för med sig. Medborgaren kommer att förlora osäkerhetskänslan och känner trygghet i samhället. Genom att ingen behöver lida nöd lägges en god grund för en förbättrad folkhälsa med minskad sjukdomsfrekvens och minskade sjukvårdskostnader. Dessutom har varje medborgare utsikt till att bli rättvist behandlad och är inte utlämnad på gott och ont till de olika institutionernas större eller mindre välvilja. I längden blir det billigast för samhället att ha en effektiv socialvård.

Genom ett socialersättningssystem efter ovan skisserade grunder skulle varje medborgare tryggas mot nöd och umbärande utan att vi därför behöva ha så många olika och tillkrånglade hjälpformer, som omväxlande komplettera och alternera med varandra. Vårt nuvarande system kräver alltför mycket tid av den enskilde och av tjänstemännen. Ett nytt socialersättnings-

system skulle medföra att tid och personligt intresse endast skulle behöva ägnas åt dem som behöva det och själva önska det. Alla övriga, som äro berättigade till socialersättning, kunna stå helt utanför den personliga kontakten och endast skötas administrativt. Den rörliga sektorn i socialersättningsystemet skulle bli den levande delen av en positiv socialvård, där man har intresse för den enskilda människan och bemödar sig att förebygga kommande behov av socialersättning.

År 1941 måste omkring en tiondel av svenska folket vända sig till fattigvården, med allt vad därav följer, för att få sin bärgning. Orsakerna till fattigdom äro bl. a. sjukdom, ålderdom och arbetslöshet. Mot dessa orsaker till fattigdom har i arbetarrörelsens efterkrigsprogram utformats en programpunkt, som lyder:

»Den som blir tvungen till sysslolöshet skall därför icke vara utan inkomst. Han skall ha en inkomst, han skall känna att denna inkomst är hans rätt och icke en nådegåva.»

De riktlinjer för socialpolitikens reformering, som här skisserats, syfta även till att förverkliga ovan citerade programpunkt.

Med hänvisning till det anförda föreslås, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer,

att nya direktiv av sådant principinnehåll som förordats i denna motion utfärdas för socialvårdskommittén och i tillämpliga delar även för andra utredningar, vilka syssla med socialpolitiska frågor, samt

att riksdagen uttalar önskemålet om att socialvårdskommittén genomför sitt arbete i högsta möjliga arbetstakt, så att riksdagen snarast lämnas tillfälle att fatta beslut i fråga om revision av fattigvårdslagstiftningen.

Stockholm i januari 1946.

Sven Linderot.

Nils Holmberg.

Gunnar Öhman.